

הושענא' טוב הלבנון²

הרב חיים שטיינר

לעילוי נשמת אחד המיוחד באנשי חבורתינו, הקדוש הרב ר' אליהו שלמה רענן הי"ד, שעלה ונתעלה במידות התורה ויראת שמים בבית חיינו בישיבת מרכז הרב בירושלים תובב"א, ועלה לישיבה של מעלה על מזבח שמירת שלמות ארצנו וערי אלוקינו בחברון תובב"א.

זכורני, שבדברי הברכה של מרן הרב צבי יהודה זצ"ל בחתונה של הרב שלמה זצ"ל וחייה תבדלח"א, אמר רבינו שהחתן הוא גאון.

בקשנו מרבינו שיבהיר את דבריו, על אף שר' שלמה היה בעל זכרון עצום וידע רב – התואר "גאון" נאמר בדרך כלל על תלמידי חכמים זקנים שכבר למדנו ושימשו עשרות שנים.

והוא ענה – שר' שלמה הוא גאון בשמירת הלשון.

ואכן אינני זוכר אף פעם ביטוי שלילי שיצא מפיו על מישהו או על משהו. אינני מכיר אח ורע לתופעה כזו של לשון נקיה והכל מתוך חיוך וסבר פנים יפות, שמחה תמידית והיותו מעורב מאוד עם הבריות.

ויזכרו לחיים ארוכים מלאי שמחה הרבנית הצדקת חיה תחי', הילדים, הנכדים וכל הנלוים עליהם לשנים נעימות וטובות, והמשך קידוש השם בחיים. חזקו ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו.

למעלה משבעים פעמים נזכרת המילה "לבנון" בתנ"ך. לעיתים כחבל ארץ אינטגרלי מארץ ישראל, ולעיתים כמושג מושאל: לריח טוב³, למקום פורח⁴, למקום המפורסם בארזים גבוהים ויפים⁵ – ארץ חמדה טובה ורחבה.

1. מתוך הושענות הנאמרות בסוכות

2. יחזקאל ל"א, ט"ז "וטוב לבנון"

3. הושע י"ד, ז' "וריח לו כלבנון"

4. נחום א', ד' "ופרח לבנון"

5. יחזקאל ל"א, ג' "ארז לבנון יפה ענף, וחרש מצל וגבה קומה"

לבנון היתה המקום הראשון אליו הגיע אברהם בעברו בארץ⁶. "א"ר לוי בשעה שהיה אברהם מהלך בארם נהרים ובארם נחור, ראה אותם אוכלים ושותים ופוחזים, אמר: הלואי לא יהיה לי חלק בארץ הזאת. וכיון שהגיע לסולמה של צור, ראה אותם עסוקין בניכוש בשעת הניכוש, בעידוד בשעת העידוד, אמר: הלואי יהי חלקי בארץ הזאת. אמר לו הקב"ה: לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת⁷. נמצא שלבנון היא חלק בלתי נפרד מארץ-ישראל, עוד מימות אברהם אבינו.

בעקבות כיבוש יהושע התיישבו בשטח לבנון השבטים: אשר – "למטה בני אשר... עד צידון רבה... ועד עיר מבצר צור⁸"; זבולון – "זבולון... וירכתו על צידון⁹"; דן – "וירדוף עד דן... אשר משמאל לדמשק¹⁰"; נפתלי – "עד דמשק העיר עד הר הלבנון נטלו בני נפתלי¹¹". גם חלק משניים וחצי השבטים נחלו באזור לבנון – "מעבר לירדן יריחו קדמה מזרחה¹²" ומתרגם הירושלמי "נפק להון תחומא לטור תלגא [=הר השלג] ולחומתא דלבנון [=ולחומת לבנון]...".

לאורך תקופת המלכים אנו מוצאים שלטון רצוף של ישראל בשטחי לבנון: דוד הקהיל את כל ישראל "עד לבוא חמת¹³", וכן שלמה הקהיל קהל גדול מאד "מלבוא חמת עד נחל מצרים¹⁴" ורדה בכל העבר המזרחי של הפרת¹⁵: מלבוא חמת מזוהה בתרגומים עם אנטיוכיה = אנטיקיה, כפי שהיא נקראת היום, הנמצאת ליד טורוס [=הרי] אמאנוס, בקו רוחב 360). גם את בית המקדש בנה שלמה בעזרת חומרי בנין שסופקו לו מלבנון. כן היה ישוב יהודי בלבנון בימי ירבעם בן יואש¹⁶ ועוד.

בתקופת אחאב אנו מוצאים שהקב"ה מצווה על אליהו לגור באזור הלבנון, "בצרפתה אשר לצידון¹⁵". גם מוצאו של יונה הנביא הוא מצרפת אשר בנחלת שבט אשר, באזור

6. בראשית רבה פרשה ל"ט

7. בראשית טו, יח

8. יהושע יט, כד

9. בראשית מט, יג

10. בראשית יד, יד

11. קדמוניות ה', א, כב

12. במדבר לד, טו

13. דברי הימים א', יג, ה

14. דברי הימים ב', ז, ח

15. מלכים א' ה, ד. ואע"פ שנאמר ששלמה נתן לחירם מלך צור עשרים עיר בארץ הגליל (מלכים א' ט, י),

כבר כתב אברבנאל שם, שלמרות שאסור למסור שטחים לאינם יהודים בארץ-ישראל, הוא לא מסר את הערים הללו לריבונותו של חירם, שאז היה עובר על מצוות התורה, אלא נתן לו זכות לגבות בכל שנה חיטים ושמן מן הערים הללו

16. מלכים ב', יא, כו

צידון¹⁸. בספרי נביאים אחרונים תופסת לבנון מקום נרחב כגון בדברי הנביא זכריה¹⁹ – "והשיבותים מארץ מצריים ומאשור אקבצם, אל ארץ גלעד ולבנון אביאם ולא יימצא להם" ופירש במצודות שם "ארץ גלעד – הוא עבר הירדן. ולבנון – זה ארץ ישראל בעבר הירדן המערבי. ולא יימצא – לא יספיק להם להחזיק את כולם". יחזקאל בנבואתו²⁰ מזהיר מפני התנהגות סלחנית כלפי תושבי לבנון "ושילחתי בה דבר ודם בחוצותיה, ונפלל חלל בתוכה בחרב עליה מסביב וידעו כי אני ידוד. ולא יהיה עוד לבית ישראל סלון ממאיר וקוץ מכאב²¹ מכל סביבתם השאטים אותם וידעו כי אני אדני ידוד. כה אמר אדני ידוד בקבצי את בית ישראל מן העמים אשר נפצו בם ונקדשתי בם לעיני הגוים וישבו על אדמתם אשר נתתי לעבדי ליעקב. וישבו עליה לבטח ובנו בתים ונטעו כרמים וישבו לבטח בעשותי שפטים בכל השאטים אתם מסביבותם וידעו כי אני ידוד אלהיהם".

לאורך כל תקופת המשנה והתלמוד היתה התיישבות יהודית בלבנון. ישבו בה גם גדולי תנאים ואמוראים כמו ר' יהושע בן לוי שישב בגבלא (=גבל, צפונה לבירות)²², ר' חייא בר אבא שהיה מחכמי צור²³ ועוד.

גם בתקופות מאוחרות יותר קיימת התיישבות יהודית מאסיבית בשטחי לבנון, כפי שמשתקף בספרות השאלות והתשובות²⁴ ואף לפני כמה עשרות שנים ישבו יהודים בחצביה²⁵ ובמקומות נוספים כגון בירות²⁶.

-
17. מלכים א' יז, ט
 18. תלמוד ירושלמי סוכה, פ"ה ה"א
 19. זכריה י, י
 20. יחזקאל כ"ח, כ"ג-כ"ו
 21. המילים "סילון" ו"קוץ" מוסברים ע"פ הפסוק במדבר ל"ג נ"ה "וחיה אשר תותירו מהם לשיכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם, וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה", ובתרגום אונקלוס שם (בתרגום לעברית) "וחיה מה שתשאירו מן העמים, יהיו לסיעות ולחבורות הנוטלות נשק לעומתכם, ולמחנות המקיפים ומסובבים אתכם, ויצרו לכם על האדמה אשר אתם יושבים בה". ולצערנו הדברים מתקיימים בזמן הזה
 22. כתובות קיב
 23. תלמוד ירושלמי שבת פ"ב ה"א
 24. צור – תשובות הרמב"ם קכ"ד, בית יוסף דיני קידושין סימן י"א ועוד. צידון – ריב"ש ש"ס"א, מהרלב"ח צ"ג, בית יוסף דיני גיטין וגרושין סי' ז', מבי"ט ה"א ק"ח, דרכי נועם אה"ע סימן ל"ב, אדמת א' חלק חו"מ סי' ס"א, ועוד
 25. תבואות הארץ המספר על גבורתם של היהודים בחצביה, ואף על אשה אחת שהתנכל לה ישמעאלי והרגה אותו, וכשבא המעשה לפני השופטים "ויחללו מעשיה"
 26. בירות – רב פעלים ח"ב אה"ע סימן כ', אורח משפט (הרב קוק) או"ח סי' קנ"א, פסקי עזיאל סי' ג', ציץ אליעזר חט"ו סי' סה ועוד, צור יביע אומר ח"ו אה"ע סי' ב ובצידון ועוד

בלבנון פזורים קברים רבים של יהודים בכל הדורות, כגון קבר זבולון בן יעקב בצידון, אהליאב בן אחיסמך בסוג'וד, שמגר בן ענת בתיבנין ועוד²⁷.

מצות כיבוש לבנון

מצות כיבוש ארץ-ישראל חוזרת ונשנית פעמים רבות בתנ"ך, כשלבנון תופסת מקום מרכזי כחלק בלתי נפרד מארץ ישראל. כמו בפסוק²⁸: "כל המקום אשר תדרוך כף רגליכם בו לכם יהיה, מן המדבר והלבנון, מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבולכם". והסביר הרמב"ן: "יהיה גבולכם - שאתם חייבים לכבשו ולאבד משם העמים, כמו שאמר כאן וירישתם גויים גדולים ועצומים מכם...". וידועים דברי הרמב"ן בהוספותיו לספר המצוות מ"ע ד', שחיוב כיבוש ארץ-ישראל הוא מצוה הנוהגת בכל הדורות. במדבר פרק לד בפסוק ז' "וזה יהיה לכם גבול צפון מן הים הגדל תתאו לכם הר ההר". המפרשים מזהים את הר ההר עם מקומות שונים. נמנה כמה מהם לפי הסדר מצפון לדרום:

א. בתרגום יונתן: "מן ימא רבא תכוונון לכוון לטוורוס אומנוס" ובתרגום ירושלמי "מנוס" (הרי אמנוס, קו רוחב⁵⁰. 36 בקירוב)²⁹.

ב. דעת הכפתור ופרח³⁰: "לדעת זה ההר איזה הוא ואנה הוא מקומו, טרחתי זמן מרובה, יגעת ומצאתי תודה לד'". בהמשך מתאר הכפתור ופרח את כל הערים מן הכרמל צפונה, ובהן: צור, צידון ובירות, עד ג'בל אלאקרע שעליו הוא כותב: "וזה ההר הוא יחידי ונכנס חרטומו בים, ועליו עצי ארזים גבוהים עד לב השמים, ועצי בוטנים... והוא מקיף כולו (=היקפו) יום או יומיים". הר זה נמצא בקו רוחב 360. ה"כפתור ופרח" מציין שהעיר "סין" הנקראת היום "טרבלוס" (=טריפולי של ימינו), נמצאת גם היא כמובן בשטחה של ארץ-ישראל.

ג. הרמב"ם³¹ כותב שירושלים נמצאת בקו רוחב³²⁰, והעדים שבאים להעיד על קידוש החדש מגיעים להעיד בירושלים, מהתחום המשתרע מקו רוחב³⁵⁰ בצפון עד קו רוחב²⁹⁰ בדרום, וכל תחום זה נמצא בשטח ארץ ישראל. גם בתשובותיו כותב הרמב"ם³²

27. ספר ייחוס אבות הנביאים תרצ"ז

28. דברים י"א פסוק כ"ד

29. במסכת גיטין דף ח. מובא בדעת חכמים ש"כל ששופע ויורד מטורי אמנון ולפנים - ארץ ישראל", וברש"י שם "ובתרגום ירושלמי מתרגם הר ההר טורי אמנון"

30. בפרק י"א

31. בהלכות קידוש החדש פרק י"א הלכה י"ז

32. שו"ת הרמב"ם קכ"ז

ש"אמנה הנזכרת בשיר השירים³³ היא הנקראת במשנה אמנס והיא הרי בניאס" (הכוונה לעיר הנמל בניאס, הנמצאת היום בשטח סוריא קרוב לקו הרוחב 35⁰).

ד. בשו"ת הרדב"ז³⁴ כתב וזו לשונו: "שאלה מעזה, ילמדנו רבינו אם בני עזה חייבין להפריש תרומות ומעשרות... הכלל אם היא מכלל ארץ ישראל לענין זה או לא. תשובה: נראה ודאי שחייבין... שוב מצאתי לבעל ספר כפתור ופרח... שכתב שעזה בכלל ארץ ישראל היא. וגדולה מזו כתב שמדינת סין הנקראת היום טרבלס [=טריפולי] שהיא מכלל ארץ ישראל. ובזה אני חולק עליו".

מתוך דברי הרדב"ז ניתן להסיק שאמנם טריפולי אינה ארץ ישראל, ובזה הוא חולק על ה"כפתור ופרח" שכתב שהיא מארץ ישראל; אבל הכפתור ופרח כתב גם (בפרק הנ"ל) שבירות היא ארץ ישראל, ובכך לכאורה מודה הרדב"ז. וא"כ לשיטתו הגבול הצפוני-מערבי של ארץ ישראל נמצא בין בירות לטריפולי בסביבות קו הרוחב 34⁰.

ה. המלבי"ם בפרשת מסעי מתאר את גבול ארץ-ישראל "ובצד צפון יתרחב במקצוע צפונית מערבית עד צפונה לצור וצידון... ובמקצוע צפונית מזרחית תתרחב מחצר עינן עד דמשק, ודמשק ייכנס בתחום הארץ, וכן יתווסף בצד מזרח, ואז יתקיים מה שאמר השי"ת לאברהם אבינו: "מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת"³⁵.

לסיכום: לפי רוב הפוסקים (התרגומים, הרמב"ם, כפתור ופרח) כל ארץ לבנון של ימינו היא בכלל ארץ ישראל, ולדעת הרדב"ז רוב שטח לבנון, כולל בירות, הוא בתחום ארץ-ישראל. ולכן עלינו לכבוש את לבנון, לפחות עד צפונית לבירות כפי שכתב הרדב"ז, ובודאי לא לסגת משטח שכבשנו.

במשך דורות רבים לא התעסקו גדולי ישראל בזיהוי גבולות הארץ, בגלל חוסר האפשרות לקיים באופן מעשי את המצוות התלויות בארץ. הרב ר' אליעזר ברגמן³⁵ בספרו "ישאו הרים שלום" כותב: "וכבר התוודע לי בינתיים מתוך ספר כפתור ופרח, שגם צידון מארץ הקודש, ושיש לה כל המעלה וחשיבות של פנימיות ארץ הקודש לענין הישיבה, ושלאחריה בענין הקבורה וכה"ג, שכן ביאר וצירף שם בראיות ברורות גם על בירות, לודקיא והרי לבנון עד טורי אמנון, שכולם מארץ הקודש אשר נשבע ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו לאברהם אבינו ע"ה ולאבותינו לתת לנו...". ומוסיף הרב ברגמן, שגם לדעתו כל השטח

33. פרק ד' פסוק ח'

34. אלף ק"ח

35. הרב ברגמן היה מגאוני ישראל, חברו של ה"כתב-סופר". עלה לארץ אחרי תלאות מרובות עם משפחתו, ועל אף שנפטרו לו מספר ילדים לא עזבו הוא ואשתו את ארץ-ישראל מתוך אהבה בלתי מוגבלת לירושלים ולארץ. יסד את כולל "הוד" בבתי מחסה שבירושלים העתיקה

הזה הוא מארץ ישראל, ואילו היה מגיע לידו הספר כפתור ופרח בהיותו בצידון, לא היה זז משם.

ד' זיכנו בדורנו לכבוש חלקים נרחבים מארץ-ישראל, ועלינו לעסוק יותר ויותר בנושא גבולות הארץ, ובמצוות התלויות בה.

איסור הנסיגה מלבנון

כל נסיגה משטח כל שהוא בארץ ישראל, מנוגדת כמובן למצות כיבוש הארץ. נוסף על מצות עשה זו, כל נסיגה כרוכה בעבירה על שלושה לאוים:

א. לא תחנם³⁶.

ב. והארץ לא תמכר לצמיתות³⁷.

ג. לא ישבו בארצך³⁸.

השליטה בלבנון צריכה להיות כנפסק ברמב"ם³⁹ ובשאר פוסקים⁴⁰, ע"פ דברי חז"ל שאמרו שבשטח שנכבש בארץ ישראל, יכולים התושבים הגרים בו להשאיר בתנאים מגבילים. עליהם לקבל על עצמם להיות ל"מס ועבדות", היינו להיות מוכנים לעמוד לשירות עם-ישראל בבינוי ובעבודות אחרות, "יהיו נבזים ושפלים למטה, ולא ירימו ראש בישראל אלא יהיו כבושים תחת ידם, ולא יתמנו על ישראל לשום דבר שבעולם". כמו כן עליהם לקבל על עצמם שבע מצוות בני-נח "והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצווה בהן הקב"ה בתורה, והודיענו ע"י משה רבינו, שבני-נח נצטוו בהן"⁴¹. גוי שאינו מקיים תנאים אלה לא יכול להשאיר בשום אופן בכל ארץ-ישראל וגבולותיה.

גישה אחרת ללבנון

במשך שנות שהותנו בלבנון נהרגו ונפצעו לצערנו הרב חיילים רבים, והדבר גרם לתסכול אצל חלק מעם ישראל, ולרצון לצאת מהשטח. אפילו דיבורים בלבד בדבר הנסיגה מלבנון - מחלישים את אחיזתנו בנחלת אבותינו. הגיע הזמן ללמוד על הקשר הרצוף של עם-ישראל עם חבל ארץ זה, והיותו חלק בלתי נפרד מארץ-ישראל המקודשת, וגם על ערכו הביטחוני העצום - לשמור על גבולנו מצפון.

36. דברים ז', ב'

37. ויקרא כ"ה, כ"ג

38. שמות כ"ג, ל"ג

39. הלכות מלכים פרק ו'

40. מופיעים על הגמרא בגיטין מו. מהם: תוספות, רמב"ן, רשב"א ועוד. וכן בראשונים על התורה דברים פרק כ' ועוד

41. רמב"ם הל' מלכים פ"י ה"א

כל מלחמה ואפילו מלחמת מצוה, כרוכה מעצם טבעה בסיכון עצום של חיי-אדם⁴². ועל אף שהמצוות נדחות מפני פיקוח נפש, "מ"מ מצווה זו דהתורה צוותה ללחום עמהם, וידוע דהתורה לא תסמוך דיניה על הנס, כמבואר ברמב"ן, ובדרך העולם נהרגין משני הצדדים בעת המלחמה. א"כ חזינן דהתורה גזרה ללחום עמהם אף דהוא סכנה⁴³".

כותב מרן הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל⁴⁴: "... מצות ירושת הארץ היא לא כדברין "מצוה ככל המצוות", אלא כדברי חז"ל "שקולה ככל המצוות שבתורה", ולפיכך התירו בשבילה כמה איסורי דרבנן. והיא יתירה על כל המצוות של התורה שעל כולן פקוח-נפש דוחה אותן, ועל השלש שאין פקוח-נפש דוחה אותן שהן בחיוב יהרג ואל יעבור, אינן בחיוב לההרג חלילה, אלא בחיוב לקיים המצוה אפילו בהכרח סיכון חיי הנפש, מה שאין כן במצות המלחמה של ארץ ישראל, שהיא מן תרי"ג המצוות ויתירה עליהן שחיובה דאורייתא - כמבואר בדברי קודש הרמב"ם בהלכות מלכים, והרמב"ן בספר המצוות בהשמטות מצוות עשה ד' - לכל הדורות, ואפילו בזמן גלותא להכנס למלחמה, אשר ענינה הוא כמבואר בד"ק הרמב"ן, האפשרות להרוג וליהרג. ולפיכך אין ענין של "פקוח נפש" ביחס למצות ירושת ישוב ארץ ישראל. ואין שום רשות והיתר וממשות להפקיר שטחי קרקע של ארץ ישראל השייכים לכל חלקי עם ישראל. למסור אותם לרשות נכרים, שיש בזה איסור תורה של לא תחנם, לא תתן להם חניה-קבועה בקרקעות שלך. וה"שלוש" הזה הוא שקר וכזב, ואין בו שום ממשות".

כל חייל שנפגע בלבנון או במקום אחר, גורם צער נורא לכל כלל ישראל. אבל זוהי המצוה - להכנס למלחמה ולכבוש את הארץ, גם אם הדבר מסכן חיי-אדם. לבנון היא ארץ יפהפיה, ארץ הרים וגבעות, עיינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר. ארץ פוריה - כנאמר בברכתו של אשר"וטובל בשמן רגלו⁴⁵, "מאשר שמנה לחמו⁴⁶", ארץ שפוני טמוני חול - שפוני זה חילזון⁴⁷, ארץ אשר על שמה נקרא בית-המקדש - "למה נקרא שמו לבנון⁴⁸, שמלבין עוונותיהם של ישראל⁴⁹...". "בית יער הלבנון, לומר לך מה יער מלבלב אף ביהמ"ק מלבלב".

42. כתובות ט' - כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו, שמא לא יחזור בשלום חלילה.
43. מנחת חינוך מצוה תכ"ה. ועיין עוד בשו"ת חתם סופר חושן משפט מ"ד, ובשו"ת שם אריה יורה דעה כ"ז, ובשו"ת משפט כהן קמ"ג, ובשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ג סימן ק', ועוד. ועיין בגמרא שבועות לה: "מלכותא דקטלא חד משיתא בעלמא לא מיענשא" כלומר גם במלחמת רשות מותר להלחם אע"פ שכרוכה חס ושלום בקרבנות רבים
44. במכתב מיום י"ז שבט ה'תשל"ח
45. דברים פרק ל"ג פסוק כ"ד
46. בראשית פרק מ"ט פסוק כ'
47. מגילה דף י' - וברש"י "שפוני זה חלזון..."
48. מלכים א' פרק י' פסוק י"ז "בית יער הלבנון" וכן תהלים פרק ע"ב פסוק ט"ז "ירעש כלבנון פרו" וראה עוד בהערה הבאה
49. יומא לט:

לפי ההלכה, יש לשלוט שלטון תקיף בשטחים שנכבשו, וכל חולשה בשליטה עלולה להביא להתדרדרות של האחיזה בשטח, לזלזול בצבא ישראל שכבש את השטח, ולבסוף גם לעזיבת השטח חס ושלום כפי שקרה בלבנון, וכפי שקורה היום בישראל.

הרב קוק זצ"ל נשאל פעם על-ידי חוקר תנ"ך ידוע, כיצד ניתן להסביר את שלטונו התקיף, ועיתים האכזרי של דוד המלך על המואבים⁵⁰ והאדומים⁵¹. הרב ענה לו: "וענייני המלחמות אי-אפשר היה כלל בשעה שהשכנים כולם היו זאבי ערב ממש, שרק ישראל לא ילחם, שאז היו מתקבצים ומכלים חס ושלום את שאריתם. ואדרבא, היה מוכרח מאד גם להפיל פחד על הפראים, גם על ידי הנהגות אכזריות, רק עם ציפיה להביא את האנושיות למה שהיא צריכה להיות, אבל לא לדחוק את השעה. ודע, שבהלכות הציבור לא החמירה התורה כלל לדחוק את רוח העם לחסידות⁵²..."

כלומר: סגנון המלחמה משתנה בהתאם לנסיבות. כאשר דרך המלחמה בשטח מסוים היא בצורה של אכזריות, למשל כאשר סיחון כובש את מואב או את אדום, הוא משכיב ארצה - שני חבלים להמית ואחד להחיות ולפעמים משתמשים גם במגרסות הברזל, גם דוד המלך נאלץ להשתמש באכזריות זו כי אחרת עם-ישראל ח"ו לא ישרד.

במדינות ערב מדכאים התמרדויות לא בסגנון של אלות או כדורי גומי, אלא בצורה הרבה יותר נחרצת, ולצערנו זו הדרך שגם עלינו ללכת בה בינתיים, "עם ציפיה להביא את האנושות למה שהיא צריכה להיות".

אילו התנהגנו בדרך זו, היינו חוסכים הרבה דם יהודי וגם דם ערבי והיינו יכולים להמשיך ולהשאר בלבנון ללא פחד. הדברים אמורים לאו דווקא לגבי לבנון, אלא גם בעזה ובישראל.

לאחר מלחמת ששת הימים נהגנו לטייל ללא פחד בכל מרחבי ארצנו, בלי ליווי ובלי נשק - כי באותה תקופה אכן התנהגנו בהתאם לדברי מרן הרב זצ"ל הנ"ל. כל ערבי שסגר את חנותו במחאה נגד ישראל, נסגרה חנותו למשך חדשים רבים, ואף אחד לא הרים ראש נגד ישראל. לצערנו, השתנתה המדיניות הנכונה הזאת - ונאלצנו לסגת מרוב לבנון, מחבל עזה ומחלקים נכבדים בישראל.

כאשר ערבים מרימים נס מרד, או אפילו רק פוגעים בחייל יהודי ביריקות או קללות

50. עיין שמואל ב' פרק ח' פסוק ב' "ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית ומלא החבל להחיות ותהי מואב לדוד לעבדים נשאי מנחה"

51. עיין שמואל ב' פרק י"ב פסוק ל"א "ואת העם אשר בה הוציא וישם במגרה ובחרצי הברזל ובמגזרת הברזל והעביר אותם במלבן וכן יעשה לכל ערי בני עמון..."

52. מתוך אגרות ראי"ה פ"ט

וכדומה – יש להגיב במלוא החומרה, כפי שמצאנו שדוד עשה מלחמה בגלל שקיצצו חצי זקן של שליחיו לחנוך⁵³, במלחמה זו כמעט שנכשל⁵⁴, ובכ"ז סיכן את צבאו, כי על כבוד ישראל עושים מלחמה, כבוד ישראל הוא כבוד ד', ומלכות ישראל היא מלכות ד'⁵⁵, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול⁵⁶.

עז רצונו של עם-ישראל כולו בשלום אמת. כדי להשיג מצב זה – עלינו ללכת בדרכו של שלמה המלך החכם מכל אדם, שעליו אמר הכתוב⁵⁷: "כי הוא רודה (שולט בתקיפות) בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה, בכל מלכי עבר הנהר, ושלום היה לו מכל עבריו מסביב". השלום האמיתי יבוא רק כאשר נשלוט היטב בכל מרחבי א"י לגבולתיה. "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלוקיננו"⁵⁸.

ב"ה ו' אדר ב' התשל"ח

מרבנים בשמחה

כל עתרת השלום והברכה ממקור הברכות האמורות בתורה ממרום משגב עיר קדשנו ותפארתנו ירושלים תובב"א.

להדרת כבוד ידידי הנעלה הדגול המורם מחמדי ומחמד כל ישראל מר מנחם בגין ראש ממשלתנו שליט"א.

הלא כל עצמותי תאמרנה רננת כל ישראל בהתקדש שם אלקי ישענו וצור צבאותינו, בהתקיים בהופעת הארת פארוך חזון ישעיהו בסיום פרקו העשירי כי הלבנון באדיר יפול... נאמן יקרוך בלב ונפש בתוחלת הזדרזות ריבוי התנחלויותינו במלא רוחב ארצנו... כל עתרת השלום וברכת השם אלקי צבאות ישראל... לכבוד ידידי מחמדי ומחמד כל ישראל רמטכ"לנו הנעלה מר מרדכי גור.

מקרב לב ונפש הנני מביע לך בזה כל שפע יישורי כוחך וברכותי הנאמנות להצלחתך הנאדרה בסדורי עניינינו הצבאיים בפרק החשוב והגדול הזה. כן תוסיף תרבה תגדיל כל גילוי העוז ותעצומות לישראל כפקודת יואב שר צבא דוד מלכנו נתחזקה בעד עמנו ובעד ערי אלקינו הנותן עוז ותעצומות לעם ממקור נצחו.

נאמן יקרוך בלב ונפש

בצפיית דאיית הישועה השלימה,

צבי יהודה הכהן קוק

(מדברי מרן הרב צבי יהודה הכהן קוק, ק"נ, עמוד קל"ו,

בעקבות מבצע ליטני בלבנון).

53. שמואל ב' פרק י'

54. עיין שם פס' ט'

55. תוס' הרא"ש, סנהדרין יט

56. עיין סנהדרין י"ט

57. מלכים א' פרק ה' פסוק ד'

58. שמואל ב' פרק י' פסוק י"ב